

TER VOORBEREIDING

Aan: MOCW

Onderzoek en
Wetenschapsbeleid

Van

17 maart 2025

Referentie
51400305

Bijlagen
Brief van UNL inzake naleving
Bestuursakkoord 2022 hoger
onderwijs en wetenschap

Intern OCW afgestemd
HOenS, OWB, WJZ

nota

Ter voorbereiding van het intern overleg op woensdag 19 maart 2025 met OWB en WJZ en ter bespreking van de brief van UNL inzake de bezuinigingen in verhouding tot het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap

1. Aanleiding

UNL heeft op 10 maart 2025 een brief gestuurd waarin zij u uitnodigen in gesprek te gaan om het vertrouwen te herstellen, naar aanleiding van de bezuinigingen op de middelen voor de starters- en stimuleringsbeurzen. Deze nota bereidt u voor op het intern overleg van 19 maart 2025 met OWB en WJZ. Dit vooroverleg dient ter voorbereiding van een gesprek met UNL naar aanleiding van hun brief.

2. Kernpunten

- UNL stelt dat de bezuinigingen niet getuigen van behoorlijk bestuur, en lichten dat als volgt toe:
 - In hun brief van 2 juli 2024 door advocatenkantoor Ploum werd al eerder gesteld dat de voorgenomen bezuinigingen, destijds op de sectorplannen per 1 januari 2026, zouden leiden tot het aantasten of niet-nakomen van bindende afspraken in het bestuursakkoord. Er heeft naar aanleiding van deze brief geen gesprek plaatsgevonden met UNL.
 - Uw keuze om de bezuinigingen anders in te boeken, door te bezuinigen op de starters- en stimuleringsbeurzen (deels per 1 januari 2025) roept opnieuw verontwaardiging op.
 - Universiteiten hebben vertrouwd op de afspraken en toezeggingen uit het bestuursakkoord met betrekking tot de starters- en stimuleringsbeurzen.
- UNL onderbouwt hun stelling voorts door te verwijzen naar de bijdrage van prof. mr. R.J.N. Schlössels tijdens de deskundigenbijeenkomst in de Eerste Kamer op 18 februari 2025. In deze bijeenkomst gaf Schlössels aan dat de bestuursakkoorden tussen de koepels en de minister van OCW bindend zijn door de eisen van redelijkheid en billijkheid (gerechtvaardigd vertrouwen), en dat het eenzijdig opzeggen van het akkoord daarom juridisch afbreuk zou kunnen doen aan dit vertrouwen.
- Universiteiten hebben op basis van de gemaakte afspraken investeringen gedaan en beurzen toegekend en toegezegd aan jonge wetenschappers. Een aantal universiteiten heeft bovendien middelen uit toekomstige jaren eerder ingezet.

Datum
17 maart 2025

- UNL stelt dat u met het doorvoeren van de bezuinigingen aangeeft zich niet gebonden te achten aan het bestuursakkoord en vraagt u of hiermee het bestuursakkoord in zijn geheel opzegt.
- Mocht dit niet het geval zijn, vraagt UNL of u vervolgens verwacht dat de universiteiten zich wel onverkort houden aan de door de universiteiten in het akkoord gedane toezeggingen.

Proces:

- Op 18 februari 2025 vond een deskundigenbijeenkomst plaats in de Eerste Kamer, waar onder andere de juridische kwalificatie van bestuursakkoorden werd besproken. Er zijn daarna Kamervragen gesteld, waar in het bijzonder werd ingegaan op de bijdrage van hoogleraar bestuursrecht prof. mr. R.J.N. Schlössels tijdens de deskundigenbijeenkomst. Schlössels bespreekt in zijn bijdrage de juridische status van bestuursakkoorden. De beantwoording van de schriftelijke Kamervragen is op 28 februari 2025 naar de Eerste Kamer gestuurd. In navolging daarvan zijn er op 11 maart jl. nieuwe Kamervragen gesteld. Deze vragen zien, net als in de eerste ronde, veelal op de juridische houdbaarheid van de bezuinigingen.
- Op 25 maart 2025 is er mogelijk een debat in de Eerste Kamer over de bezuinigingen.

3. Inbreng

Het vooroverleg dient ter voorbereiding op het gesprek met UNL naar aanleiding van hun brief. In het gesprek met UNL kunt u aangeven dat:

- u begrijpt dat de bezuinigingen vervelend zijn en dat u bij de invulling hiervan bepaalde keuzes hebt moeten maken;
- dit betekent dat de starters- en stimuleringsbeurzen deels zullen worden afgebouwd;
- u voor de redelijke afbouw aansluiting hebt gezocht bij de bepalingen over de afbouw van subsidies uit de Algemene wet bestuursrecht; en
- uws inziens er daardoor door u niet onredelijk is gehandeld.

4. Toelichting

4.1 Brief UNL

De middelen voor de starters- en stimuleringsbeurzen waren onderdeel van de in het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap gemaakte afspraken. In haar brief stelt UNL dat universiteiten mochten vertrouwen op de bestuurlijke afspraken in het bestuursakkoord, en dat de bezuiniging op deze middelen juridische afbreuk doet aan het gerechtvaardigd vertrouwen van de universiteiten. Universiteiten hebben op basis van deze afspraken investeringen gedaan, en beurzen toegekend aan jonge wetenschappers. Een aantal universiteiten heeft naar aanleiding van de afspraken middelen uit toekomstige jaren eerder ingezet. Met de voorgenomen begroting is volgens universiteiten onvoldoende rekening

gehouden met de concrete schade die universiteiten nu lijden door de bezuiniging op de beurzen.

UNL stelt dat er geen sprake is van behoorlijk bestuur, en dat dit ook wordt onderschreven in de voornoemde bijdrage van Schlössels aan de deskundigenbijeenkomst in de Eerste Kamer. Schlössels bespreekt in zijn bijdrage de juridische status van bestuursakkoorden die relevant zijn voor de bekostiging van het hoger onderwijs, met een focus op het bestuursakkoord 2022. UNL beargumenteert dat Schlössels in deze bijdrage stelt dat de bestuursakkoorden tussen de koepels en het ministerie van OCW bindend zijn door de eisen van redelijkheid en billijkheid, en in het bijzonder het gerechtvaardigd vertrouwen.

4.2 Redelijke afbouw en algemene beginselen van behoorlijk bestuur

UNL stelt dat met de afspraken in het bestuursakkoord gerechtvaardigd vertrouwen is gewekt bij universiteiten, en dat de bezuinigingen niet getuigen van behoorlijk bestuur. Hoewel het niet de intentie is geweest om met het bestuursakkoord resultaatsverplichtingen in het leven te roepen, erkent u dat met de bestuurlijke afspraken wel een bepaalde mate van vertrouwen is gewekt bij universiteiten.

Om dit vertrouwen recht te doen, is voor de afbouw van de financiering voor de starters- en stimuleringsbeurzen aansluiting gezocht bij de bepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht die in het algemeen gelden bij de beëindiging van subsidies en bekostiging en de jurisprudentie over deze bepalingen. Bij subsidies geldt onder andere dat er een redelijke termijn in acht moet worden genomen als er voor drie of meer achtereenvolgende jaren subsidie is verstrekt voor dezelfde, of in hoofdzaak dezelfde, voortdurende activiteiten. Een redelijke termijn dient er volgens vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State toe de ontvanger in staat te stellen maatregelen te treffen om de gevolgen van de beëindiging van de subsidie of bekostiging te ondervangen. Hoewel de middelen voor de beurzen nog niet voor drie achtereenvolgende jaren aan instellingen ter beschikking zijn gesteld, is voor de stopzetting van deze middelen rekening gehouden met een termijn van drie maanden om de instellingen de gelegenheid te bieden om zich voor te bereiden. Ook zijn gedurende het proces gesprekken gevoerd met partijen om een zo zorgvuldig mogelijke afweging te maken. UNL vroeg zelf ook om behoud van de sectorplannen. Dit maakt ook dat er niet onredelijk is gehandeld bij het doorvoeren van de bezuinigingen.

In samenhang bezien met het budget van 78 miljoen euro dat universiteiten jaarlijks tot en met 2031 ontvangen voor het verlagen van werkdruk of het wegnemen van de gevolgen van het wegvallen van de starters- en stimuleringsbeurzen en de looptijd daarvan, maakt dat de bezuinigingen op deze beurzen rechtmatig zijn en niet onredelijk voor de betrokken partijen, en dat is gehandeld binnen de kaders van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.